

Šľachtiteľský program plemena slovenská dojná ovca

Úvod šľachtiteľského programu:

Tento šľachtiteľský program je vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootecnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení Nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“).

Šľachtenie plemena slovenská dojná ovca vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení vyhlášky č. 49/2015 Z. z., Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootecnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre ovce chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobo stanovenými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako chovateľská organizácia nesúca šľachtiteľský program podľa Nariadenia EPaR č. 2016/1012 a ako uznaná chovateľská organizácia podľa zákona č.

194/1998 o šľachtení a plemenitbe poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je sústava šľachtiteľských opatrení vedúcich k zmeneniu tých vlastností a znakov hospodárskych zvierat, ktoré rozhodujú o plnení cieľa chovu. Pri zachovaní zdravia a ekonomiky chovu. Na naplnenie šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Plemeno slovenská dojná ovca bolo vyšľachtené na Slovensku v rámci dlhodobého programu zošľachtňovania domácich plemien oviec (zošľachtená valaška, cigája, merino) s využitím špecializovaných mliekových plemien (lacaune a východofrízske). Ovce tohto plemena sú vhodné pre polointenzívne podmienky chovu s využívaním oplôtkovej pastvy. Extenzívny systém chovu, najmä z pohľadu výživy a kontroly zdravotného stavu im nevyhovuje. Ide o plemeno mliekové (dojné), rané, s možnosťou pripúšťania jariek už vo veku 8-12 mesiacov v prípade adekvátneho odchovu jahniat do odstavu a po odstave. Bahnice sú určené najmä pre podmienky strojového dojenia, s vyhovujúcimi morfológickými (veľkosť vemena, postavenie ceckov) a funkčnými vlastnosťami vemena (dojitelnosť). Priemerný obsah základných zložiek mlieka (bielkoviny, tuk) je veľmi dobrý, vhodným pre výrobu ovčích špecialít. Plemenné barany sú temperamentné, zaručujúce pri adekvátnom spôsobe pripúšťania dobré výsledky oplodnenosti bahnic.

Úžitkové vlastnosti

Plemeno slovenská dojná ovca je stredného telesného rámca, na vyšších, ale pevných končatinách. Obe pohlavia sú bezrohé. Je mäsovo-mliekového až mliekového úžitkového typu. Na hlave a končatinách sa môžu vyskytovať oblasti s výskytom pigmentovaných vlasov. Obrast brucha, hlavy, zátylku a šije vlnou je slabší, nemusí byť súvislý. Priemerná hmotnosť bahnic je 60 kg, plemenných baranov 80-90 kg. Vlna je polojemná, biela. Produkcia vlny (sortiment B až C, u baranov až CD) sa pohybuje medzi 2,0 -2,5 kg u bahnic a 3,0 – 3,5 kg u baranov. Intenzita rastu jahniat je veľmi dobrá a hmotnostné prírastky do odstavu často presahujú 300 gramov. Jahňatá sú pritom dobre osvalené. Produkcia mlieka za dojnú periódu (trhová produkcia) sa pohybuje v závislosti od chovateľských podmienok v rozmedzí 150 – 180 litrov (plemenný štandard 160 litrov). Najlepšie bahnice vyprodukujú v priemere denne viac ako 1500 ml mlieka. Priemerný obsah tuku (7,0%) a bielkovín (5,6%) je vyšší ako u plemena lacaune a východofrízskeho plemena. Plodnosť na obahnenú ovcu je vyššia ako 140 - 150 %, v dobrých podmienkach je výrazne vyššia (160 – 170%). U jariek pripustených v prvom roku je plodnosť na obahnenú ovcu okolo 130%.

Postup šľachtienia plemena

Šľachtiteľský program v chove oviec plemena slovenská dojná ovca bude zameraný na zlepšenie produkčných a reprodukčných ukazovateľov. Cieľom je získať plemeno, ktoré bude v našich podmienkach dosahovať vysokú úžitkovosť, bude odolné, s pevným zdravím a dobrými pastevnými vlastnosťami.

V procese šľachtienia bude využívaná výhradne čistokrvná plemenitba so zámerom zlepšiť produkciu mlieka. Šľachtienie je založené na výbere najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Na zabezpečenie rastu úžitkovosti cestou čistokrvnej plemenitby je potrebné sprísniť selekciu plemenných zvierat. Tá sa bude vykonávať na podklade údajov získaných v kontrole úžitkovosti oviec a kôz (KÚOaK). KÚOaK sa riadi schválenou metodikou a každý chovateľ má právo si pre svoj chov zvoliť úroveň kontroly, v závislosti od úžitkového využívania svojho stáda.

Podľa metodiky sú v KÚOaK zbierané informácie o plodnosti, intenzite rastu a produkcii mlieka. Získané dáta sa okrem selekcie zvierat môžu používať aj na odhad plemenných hodnôt úžitkových parametrov vhodnými štatistickými metódami podľa metodiky schválenej Šľachtiteľskou radou. V chovoch sa môže využívať aj genomické hodnotenie plemenných zvierat. Uplatňovanie konkrétnych metód selekcie v rámci šľachtienia jednotlivých plemien oviec a kôz určí Šľachtiteľská rada oviec a kôz svojim uznesením. V ďalších rokoch, ak bude speňažovanie mlieka realizované aj s ohľadom na obsah zložiek mlieka, a ak bude záujem zo strany chovateľov, je možné vytvoriť systém na zber dát a odhad plemennej hodnoty pre obsah zložiek mlieka.

Rozširovanie strojového dojenia prináša potrebu venovať zvýšenú pozornosť morfológickým a funkčným vlastnostiam vemená. Tie sa stavajú dôležitým selekčným kritériom pre vhodnosť oviec na strojové dojenie. Z tohto dôvodu by mal byť vytvorený systém lineárneho hodnotenia vemená, s výhľadom na budúce genetické hodnotenie a odhad plemenných hodnôt.

Zlepšovanie úžitkových vlastností plemena je najefektívnejšie cez výber najlepších otcov nasledujúcej generácie. Možnosť vyššej intenzity selekcie a rozširovanie pozitívne selektovaných baranov je možné cez insemináciu. Prípadné širšie využitie inseminácie bude vyžadovať dôslednejšie hodnotenie a selekciu plemenných zvierat.

Pre zvýšenie dôveryhodnosti plemenných hodnôt je potrebné zvyšovať ich spoľahlivosť. V spolupráci s výskumnými organizáciami budú vypracované odporúčania pre zlepšenie štruktúry chovov, a to hlavne z hľadiska ich vzájomnej previazanosti cez referenčné zvieratá, aby sa zlepšila spoľahlivosť odhadov. Podmienkou zlepšovania spoľahlivosti je tiež presná a spoľahlivá evidencia zvierat, overenie pôvodu zvierat, presné merania a kvalitné vedenie všetkých databáz v rámci PK a KÚOaK. Plemenné hodnoty sa budú publikovať len ak ich spoľahlivosť dosiahne hodnotu vyššiu ako 0,5.

Kontrolu úžitkovosti oviec a kôz vykonáva Zväz chovateľov oviec a kôz na základe nariadenia EPaR 2016/1012 a poverenia Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR,

alebo ním poverená tretia strana. Výkon KÚOaK sa riadi metodikou schválenou orgánmi ZCHOK na to oprávnenými.

Plemenná kniha oviec sa riadi osobitným štatútom vypracovaným v súlade s platnou legislatívou a schválením orgánmi ZCHOK na to oprávnenými .

Geografické vymedzenie

Tento šľachtiteľský program je uplatňovaný výhradne na území Slovenskej republiky.

Plemenný štandard a chovný cieľ plemena slovenská dojná ovca chovaného v SR

Ukazovateľ	slovenská dojná ovca	
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Stredne veľký telesný rámec, respiratórny typ, brucho čiastočne ovlnené, končatiny vysoké, ale pevné. • Hlava a končatiny s výskytom pigmentovaných škvŕn rôznej veľkosti a intenzity (súvislé biele a tmavé sfarbenie povolené). • Vlna polojemná, biela. • Vemeno veľké, dobre upevnené, vhodné pre strojové dojenie. • Plemeno ranné, barany temperamentné. • Ovce aj barany bezrohé.
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Mäsovo – mliekový až mliekový úžitkový typ s dobrou plodnosťou.
	Chovný cieľ	Mäsovo – mliekový až mliekový úžitkový typ. Prioritné zameranie: produkcia mlieka a mliečnych jahniat.
Hmotnosť bahníc	<i>Plemenný štandard</i>	60 kg
	Chovný cieľ	70 kg
Hmotnosť plemenných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	80 kg
	Chovný cieľ	90 kg
*Hmotnosť jariek	<i>Plemenný štandard</i>	45 kg
**Hmotnosť aukčných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	65 kg
	Chovný cieľ	75 kg

PDP jahniat do odstavu –jahničky	<i>Plemenný štandard</i>	0,260
	Chovný cieľ	0,300
PDP jahniat do odstavu – baránky	<i>Plemenný štandard</i>	0,280
	Chovný cieľ	0,320
Produkcia mlieka za dojnú periódu	<i>Plemenný štandard</i>	160 kg
	Chovný cieľ	220 kg
Jemnosť vlny	<i>Plemenný štandard</i>	27 – 38 μ m, sortiment B – C (barany až C/D)
Plodnosť na obahnenú ovcu	<i>Plemenný štandard</i>	150 %
	Chovný cieľ	180 %

**hmotnosť jahničiek do 1 roka musí byť minimálne 2/3 živej hmotnosti bahníc; **uvádzaná hmotnosť sa týka baranov vo veku nad 1 rok, do 1 roka musí mať baran minimálne 2/3 živej hmotnosti aukčného barana*